

پرستاری بهداشت روان (۱)

براساس آخرین سرفصل دروس مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی

■ تألیف کنندگان (به ترتیب حروف الفبا)

دکتر یداله جنتی

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران

سید جواد حسینی

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی بابل

دکتر حمیده عظیمی لولتی

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران

دکتر قهرمان محمودی عالمی

هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی ساری

■ پرستار انگلیسی

دکتر نسreen خاکی

پرستاری بهداشت روان (۱)

تألیف کنندگان: یداله جنتی؛ سید جواد حسینی؛ حمیده عظیمی لولتی؛ قهرمان محمودی عالمی

ویراستار انگلیسی: نسرين خاکی

ناشر: جامعه‌نگر

نوبت و سال چاپ اول: ۱۳۹۳؛ شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

صفحه‌آرایی: تقی زاده؛ طرح جلد: انوشیروانی

لیتوگرافی: ایکان؛ چاپ و صحافی: معرفت

پیشگفتار: ۴

کتابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۱-۱۳۶

این اثر، مشتمل بر قانون، مبانی و مفاهیم پرستاری، و مصنفان می‌باشد. هیچ بخشی از کتاب به هیچ شکلی اعم از فتوکپی یا بازنویسی مطالب در هرگونه رسانه‌ای - به‌شماره کتاب - حق نشر و مجلات، بدون اجازه‌ی کتبی ناشر قابل استفاده نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

عنوان و نام پدیدآور	پرستاری بهداشت روان (۱): بر اساس آخرین سرفصل دروس مصوب وزارت بهداشت
وضعیت ویراست	دوم
مشخصات نشر	تهران: جامعه‌نگر، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	دوازده، ۱۳۵-۴-۱۰۱-۹۷۸-۰۰-۱۰۱-۱۳۶: جلد، چاپ، نمودار.
شابک	9786001013454
وضعیت فهرست‌نویسی	فهرست مختصر
یادداشت	این مدرک در آدرس http://opac.jameenag.com دسترسی است
یادداشت	تألیف کنندگان: یداله جنتی، حمیده عظیمی لولتی، قهرمان محمودی عالمی
یادداشت	کتابنامه
شناسه افزوده	جنتی، یداله، ۱۳۳۲ -
شناسه افزوده	خاکی، نسرين، ۱۳۶۳ -
شماره کتابشناسی ملی	۲۵۷۵۷۸۲

نشر جامعه‌نگر: ناشر برگزیده دانشگاهی (سال ۱۳۹۱)، ناشر برگزیده کتاب (سال ۱۳۹۰)

فروشگاه مرکزی نشر جامعه‌نگر و سالمی

تهران: غ انقلاب - مقابل درب اصلی دانشگاه تهران - غ فخر رازی - غ نظری غربی - شماره ۸۳. تلفن: ۶۶۳۹۳۱۱ - ۶۶۳۹۳۱۲

فروش اینترنتی: www.jameenag.com

کتاب‌فروشی‌های معتبر پزشکی سراسر کشور

اهواز: رشد - شرق • اردبیل: خیام • ارومیه: شاهد ایثارگران • اصفهان: کیا - پارسا - رازی • بابل: علی‌زاده - آندیشه • تبریز: آریستو • بروجرد: ولایت • بندرعباس: سروش • بوشهر: کتاب‌فروشی عمادی • بیرجند: شهر کتاب • تالش: جامعه‌نگر • تبریز: شبرنگ • بایک • تهران: میرچی • چرم: کلبه کتاب • خرم‌آباد: معلم ۲ • خرم‌آباد: نشر کلم • رشت: دانشگاه آزاد پل ملائشان - ارجمند - مزده • زابل: رازی • زاهدان: کالج • زنجان: شهر کتاب • ساری: هدف • دانشجو - امیرکبیر • سمنان: نسیم • اشراق ۲ • سبزوار: نشر آرس • شیراز: مرکز کتاب دانشگاه علوم پزشکی شیراز - جمالی • قم: فاضل • کاشان: خانه کتاب • قوچان: نوآندیش • کرمان: پاپیروس • کرمانشاه: جهان کتاب • گرگان: جلالی • گناباد: کتابستان • لاهیجان: مرکز کتاب دانشگاهی • مشهد: مجد دانش - نمایشگاه علوم پزشکی جهاد دانشگاهی • مهاباد: روزن‌دیش • دانشجو • یزد: بوعلی سینا، خاندان‌نخانی

فهرست مطالب

۲۴	ابعاد مختلف انسان	پیشگفتار	یازده
۲۵	صفات و ویژگی‌های مشترک انسان‌ها	فصل یکم: بهداشت روان ■ ۱	
	نیازهای اساسی انسان و نقش آن در		
۲۶	شخصیت انسان	مقدمه	۱
۲۶	تعریف نیاز	بهداشت روان و ضرورت توجه به آن	۱
۲۶	نیازها از دیدگاه مازلو	برنامه کشموری بهداشت روان، اهداف، ویژگی‌ها	۳
۲۷	هرم سلسه مراتب نیازهای مازلو	ویژگی‌های مهم برنامه کشموری بهداشت روان	۴
۲۸	اهمیت نیازها در شخصیت انسان	سبب روح به آگیری در بهداشت روان	۵
	نقش نیازهای فیزیولوژیکی	علامت روان	۶
۲۹	در شخصیت انسان	فصل دوم: روان پرستاری ■ ۱۱	
۲۹	نقش نیازهای ایمنی در شخصیت انسان	مقدمه	۱۱
۲۹	نقش نیاز به محبت در شخصیت انسان	تعریف روان پرستاری	۱۱
۲۹	نقش نیاز به تعلق داشتن در شخصیت انسان	دوره‌های آموزشی روان پرستاری	۱۱
	نقش نیازهای ارزشمندی و عزت نفس در	وظایف روان پرستاران	۱۲
۲۹	شخصیت انسان	تعریف نقش	۱۳
۲۹	نقش نیازهای شناختی در شخصیت انسان	تفاوت نقش پرستار در بیمارستان و جامعه	۱۳
۲۹	نقش نیاز به تحقق نفس در شخصیت انسان	با روان پزشکی	۱۳
	توانایی‌های بالقوه و بالفعل انسان و اهمیت	آینده روان پرستاری	۱۴
۳۰	شناخت آن از نظر بهداشت روان	فصل سوم: تاریخچه روان پرستاری	
	فصل پنجم: مفهوم "خود" ■ ۳۱	و مراکز روان پزشکی ■ ۱۵	
۳۱	مقدمه	مقدمه	۱۵
۳۱	مفهوم خود، تعریف و اجزا	تاریخچه روان پزشکی در جهان	۱۵
۳۴	تشخیص و تغییر مفهوم خود	تاریخچه روان پرستاری در جهان	۱۸
۳۴	تنش‌های تغییر ذهنی از جسم	تاریخچه روان پرستاری در ایران	۱۸
۳۴	تنش‌های تغییر ذهنی از جسم	انواع مراکز روان پزشکی	۱۹
۳۵	تنش‌های تغییر ذهنی از جسم	مراکز روان پزشکی	۲۰
۳۵	فرایند پرستاری در بیمارستان و تغییر یافته	خصوصیات فیزیکی مراکز روان پزشکی	۲۰
۳۷	ارزشیابی	محیط درمانی	۲۱
	فصل ششم: علامت‌شناسی در روان پرستاری ■ ۳۹		
۳۹	علامت و نشانه‌های شاخص اختلالات روانی	فصل چهارم: انسان و نیازها ■ ۲۳	
۳۹	اختلال در تفکر	مقدمه	۲۳
۴۴	اختلالات عاطفه	تعریف انسان	۲۳
۴۴	اختلالات خلق	تعریف انسان از دیدگاه‌های مختلف	۲۴
۴۶	اختلالات توجه		

مرحله تشخیص	۸۰
طرح و برنامه‌ریزی و تعیین اهداف و	
برایندهای مورد انتظار	۸۱
مداخلات پرستاری	۸۱
ارزشیابی	۸۲

فصل دهم: استرس ■ ۸۳

مقدمه	۸۳
استرس	۸۳
تعریف و عوامل به‌وجودآورنده آن	۸۳
فرایند تنیدگی یا استرس	۸۳
سازگاری و ازعهده‌برآیی	۸۳
طبقه‌بندی استرسورها (تنش‌زاها)	۸۶
استرس و تغییرات زندگی	۸۶
اداره استرس	۸۸
مرحله تشخیص	۹۰
مرحله طرح و مداخلات	۹۰

فصل یازدهم: بحران ■ ۹۵

بحران	۹۵
تعریف بحران	۹۶
بحران‌های تکاملی	۹۷
بحران‌های موقعیتی	۹۷
شدت واکنش نسبت به بحران	
و عوامل متعادل‌کننده	۹۸
پیشگیری از بحران	۹۹
مداخله در بحران	۹۹
روش‌های مداخله در بحران	۹۹
نتیجه‌گیری	۱۰۰

فصل دوازدهم: مذهب و بهداشت ■ ۱۰۳

و درمان بیماری‌های روانی ■ ۱۰۳	
مقدمه	۱۰۳
بهداشت روان در جهان	۱۰۳
هدف دین	۱۰۳
مذهب و بهداشت روان	۱۰۲
مذهب و بیماری‌های روانی	۱۰۵
ایمان و استرس	۱۰۵
رابطه ایمان و احساس امنیت	۱۰۵
ایمان و روابط انسانی	۱۰۶
عبادات و بهداشت روان	۱۰۶

فصل هفتم: فرایند ارتباط و ارتباط‌درمانی ■ ۲۷

مقدمه	۲۷
چرا بیمار روانی نیازمند ارتباط است؟	۲۷
ارتباط چیست؟	۲۸
عناصر اصلی ارتباط	۲۸
انواع ارتباط	۲۸
ارتباط با خود (درون‌فردی)	۲۸
ارتباط با دیگران (بین‌فردی)	۲۸
فراسوی ارتباط	۲۹
انواع پیام	۲۹
پیام کلامی	۲۹
پیام غیرکلامی	۲۹
انواع پیام‌های غیرکلامی	۵۰
عوامل مؤثر بر ارتباط	۵۱
تعریف ارتباط	۵۲
مقایسه ارتباط درمانی ارتباط اجتماعی	۵۳
ابعاد مشترک	۵۳
و وجه اختلاف	۵۳
مراحل ارتباط‌درمانی	۵۳
اهداف ارتباط‌درمانی	۵۶
ویژگی‌های ضروری پرستار	
برای ارتباط‌درمانی مؤثر	۵۷
تأثیر خودآگاهی در ارتباط‌درمانی	۵۸
پنجره جوهری	۵۸
وظایف پرستار در ارتباط‌درمانی	
اثرات ناخوشایند ارتباط‌درمانی بر پرستار	۶۰
انحراف از فرایند ارتباط	
انتقال چیست؟	۶۱
انتقال متقابل چیست؟	۶۱

فصل هشتم: تکنیک‌های ارتباط‌درمانی ■ ۶۳

انواع تکنیک‌های ارتباط‌درمانی	۶۳
خطاهای شایع پرستار در ارتباط‌درمانی	۷۳
مصاحبه	۷۶
شرایط لازم برای مصاحبه	۷۶
مراحل مصاحبه	۷۷

فصل نهم: فرایند پرستاری ■ ۷۹

مقدمه	۶۳
مرحله بررسی و شناخت	۸۰

طبقه‌بندی عوامل مؤثر بر بیماری‌های روانی ۱۱۴

ویژگی‌های مؤمن و تأثیر در بهداشت روان ۱۱۰

پرستار و اعتقادات مذهبی بیمار ۱۱۰

پیوست‌ها ■ ۱۲۱

پیوست ۱ ۱۲۱

پیوست ۲ ۱۲۵

منابع ۱۲۷

نمایه ۱۲۹

فصل سیزدهم: علل مؤثر در بیماری‌های

روانی ■ ۱۱۳

مقدمه ۱۱۳

مشکلات سبب‌شناسی بیماری‌های روانی ۱۱۳

www.ketab.ir

برای مطالعه

آن، نقش روان‌پرستار در ایجاد، حفظ و توسعه محیط درمانی.

• انسان، نیازها و توانایی‌های او

تعریف انسان از دیدگاه‌های مختلف، صفات مشترک و ویژگی‌ها در انسان‌ها، تعریف نیاز، طبقه‌بندی نیازها براساس تئوری مازلو، اهمیت و نقش نیازها در شخصیت انسان، توانایی‌های بالفعل و بالقوه انسان و اهمیت شناخت آنها از نظر بهداشت روان.

• مفهوم خود

تعریف خود، ابعاد خویشتن، خود ایده‌آل و خود واقعی، علل پیدایش خویشتن، نیاز به احساس ارزش، منابع احساس ارزشمندی، خصوصیات افراد با احساس ارزشمندی بالا و پایین.

• علامت‌شناسی

• ارتباط، ارتباط درمانی، کاربرد آن در روان‌پرستاری
• تعریف ارتباط، عوامل تشکیل‌دهنده ارتباط، عوامل مؤثر در ارتباط، تعریف ارتباط درمانی، مراحل ارتباط درمانی، تکنیک‌های ارتباط درمانی، منابع (سدها) ارتباط درمانی

• فرایند پرستاری و مراحل مختلف آن

• آشنایی با بحران‌ها، فشارهای روانی و مداخلات پرستاری

تعریف بحران، انواع بحران، مراحل بحران، مداخله در بحران، تعریف استرس، علل ایجادکننده‌ی استرس، تأثیر استرس بر عملکرد، طرق پیشگیری و راه‌های سازش و تعدیل استرس.

• نقش مذاهب الهی در پیشگیری و درمان بیماری‌های روانی

• علل بیماری‌های روانی

علل و عوامل مؤثر بر بیماری‌های روانی، عوامل مستعدکننده و آشکارکننده، تئوری پسیکودینامیک و سوماتودینامیک.

کتاب براساس طرح درس واحد پرستاری بهداشت روان (۱ و ۲) مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی تدوین و به‌عنوان یکی از منابع بهداشت روان از طرف وزارت بهداشت معرفی شده است.

■ پرستاری بهداشت روان (۱)

• واحد ۲ واحد (۳۴ ساعت)

• نوع و روش نظری

پیش از بهداشت جامعه (۲) روان‌شناسی اجتماعی
• شناخت دانشجویان با اصول و مبانی بهداشت روان، بیان بیماری‌های اساسی او، مفهوم نفس، علل و عوامل مؤثر بر بروز بیماری‌های روانی و طرق پیشگیری از آنها با تأکید بر مراقبت‌های اولیه بهداشت روان و رویه و مداخله منطقی در جهت توسعه سلامت روان در خانواده و جامعه.

■ سرفصل دروس: نظری ۲ واحد (۳۴ ساعت)

• بهداشت روان

تعریف و حدود بهداشت روان، اصول بهداشت روان، اهمیت انگیزه‌های رفتار انسان در بهداشت روان، رابطه نیازهای جسمانی با بهداشت روان، رابطه نیازهای روانی در تأمین بهداشت روان، نقش خانواده، مدرسه و جامعه در تأمین بهداشت روان، انواع پیشگیری (اولیه، ثانویه، ثالثیه) و نقش روان‌پرستار در پیشگیری از اختلالات در مراکز جامع روان‌پزشکی و جامعه.

• تعریف کلی از روان‌پرستاری، نقش روان‌پرستار
تعریف روان‌پرستار، انواع دوره‌های آموزشی روان‌پرستاری، نقش‌های مختلف روان‌پرستاران در مراکز بهداشتی، آموزشی و جامعه.

• تاریخچه روان‌پرستاری و مراکز روان‌پزشکی

تاریخچه روان‌پرستاری در جهان، تاریخچه روان‌پرستاری در ایران، مراکز روان‌پزشکی، خصوصیات مراکز روان‌پزشکی از نظر ساختار فیزیکی و روانی، محیط درمانی و عوامل تشکیل‌دهنده

پیشگفتار

و از خودگذشتگی جامعه‌ی بهداشتی‌درمانی کشور، به‌خصوص قشر زحمتکش پرستار میسر نمی‌گردد.

مجموعه حاضر (چاپ دوم کتاب روان‌پرستاری) براساس کتاب‌های مرجع روان‌پرستاری و سرفصل دروس مصوب شورای عالی ستاد انقلاب فرهنگی و براساس استقبال دانشجویان گرامی به‌صورت مفید و در عین حال کامل و مطابق با آخرین یافته‌های پژوهشی، توسط گروه مؤلفین تدوین و بازنگری شده است و انگیزه تألیف آن رفع نیازهای علمی‌آموزشی دانشجویان و نیز کمک به ارتقای سطح سلامت و بهداشت روان جامعه بوده است. از آنجا که در ۱۰ سال اخیر، ویراست اول این اثر به‌عنوان یکی از منابع تدریس توسط ستاد انقلاب فرهنگی به مدرسین توصیه شده است، این مجموعه را برای دانشجویان پرستاری، بهداشت و پیراپزشکی و نیز کادر محترم پرستاری بخش‌های روان‌پزشکی توصیه می‌نماییم.

امید است این تلاش صادقانه موجب رضای حق تعالی واقع گردیده و خوانندگان گرامی با ارایه پیشنهادها، پیشنهادات و انتقادات سازنده خود، ما را در جهت ارایه خدمات ارزنده علمی دیگر به دانشجویان، دانش‌پژوهان و جامعه بزرگ پرستاری یاری دهد.

سایس استاد سرکار خانم صدیقه سالمی، از پیشگامان پرستاری، به‌خاطر تشویق و راهنمایی‌های ارزنده ایشان و نیز جناب آقای مرتضی زینلی و دکتران نشر جامعه‌نگر و سالمی، به جهت مساعدت‌ها و بی‌ریغ در چاپ این مجموعه، تقدیر و تشکر می‌نمایم.

مهرماه مؤلفین

بهار ۹۳

یاد خدا آرامبخش دل‌هاست ...

سپاس خدایی را که سخنوران در ستودن او بمانند و شمارندگان شمردن نعمت‌های او ندانند و کوشندگان حق او را گزاردن نتوانند، خدایی که پای اندیشه تیزگام در راه شناسایی او لنگ است و فکرت ژرف او به دریای معرفتش بر سنگ

حضرت علی (ع)

خدا را شکریم که توان در گام‌هایمان قرار داد تا در ششم قدمی کوچک برداشته و جرقه‌یی را در تاریکی روشن سازیم. ورق کوچکی از دفتر عظیم علم را فقط با انگشتان خردیم و روزنه‌یی هرچند کوچک به سوی نور باز کردیم.

در سالیان اخیر تلاش‌های وسیعی در جهت بهبودبخشیدن به وضعیت علمی جامعه‌ی بهداشت و درمان کشور بوده است. برگزاری کمپین‌های مختلف، ترجمه و تألیف کتاب‌ها و امکان برخورداری از کتاب‌های جدید کمک به نندی به نسبت مطلوب را در مقایسه با گذشته رقم زده‌اند. ولی با نهایت تأسف بهداشت روان همچنان در درجه کم‌لطفی و کم‌توجهی قرار گرفته است. در غم پیشرفت علم روان‌پزشکی و بهداشت روان در جهان و توجه روزافزون به Mental Health در اولویت قرارگرفتن برنامه‌های بهداشت روان در مراقبت‌های بهداشتی در کشور، توجه کافی به بهداشت روان و به‌ویژه بیماران روانی نشده و این مسأله تا حدودی ناشی از اطلاعات ناکافی کادر بهداشتی، درمانی و به‌تبع آن اقشار مختلف و آسیب‌پذیر جامعه است.

به‌زعم ما امروز بهترین زمان برای بازسازی و پیشرفت بهداشت روان بوده و این امر جز با تلاش